

Kirzhetskyi Y. I., Kirzhetska M. S. Methodological principles of statistical analysis of the industry in the context of determining the level of economic security.

The appropriateness of a systematic approach to the analysis of the industry is expediency. The system of criteria and indicators that make it possible to carry out complex diagnostics industry, which will act as the initial step in the process of determining the status of economic security.

Key words: national security, statistical analysis, economic security industry, analysis of security metrics diagnose the state of the industry.

Стаття надійшла 24 жовтня 2013 р.

УДК 343.13;336.227.1

М. І. Копитко

ДОСЛІДЖЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті проаналізовано сферу формування системи економічної безпеки підприємств з урахуванням особливостей промисловості, водночас визначено вихідні категорії для її побудови.

Ключові слова: промислові підприємства, система економічної безпеки, рівень економічної безпеки, функціональні складові економічної безпеки підприємства.

Постановка проблеми. Вивчаючи особливості економічної безпеки підприємств у сучасних умовах господарювання, варто зосередити увагу на тому, що перед ними постає питання вмілого організування виробничого, збутового, інноваційно-інвестиційного процесів. У такому разі діяльність необхідно організувати так, щоб мінімізувати втрати. Це зумовлює потребу комплексного підходу до захисту господарської діяльності, що відображається у необхідності утворення системи економічної безпеки підприємства.

Стан дослідження. Як стверджує О. В. Локотецька [1], системний підхід варто використовувати у зв'язку з тим, що його кінцева мета передбачає згрупування вагомих факторів, які сприяють формуванню сприятливих умов для прибуткової діяльності та розвитку підприємства. Іншою стороною ситуаційного підходу є можливість аналізування ситуацій, умов чи результатів діяльності в логічному поєднанні. Тобто суть системного підходу під час гарантування економічної безпеки підприємств полягає у тому, що всі екзогенні та ендогенні чинни-

ки у поєднанні з особливостями функціонування суб'єкта господарювання розглядаються як динамічна система з притаманними їй зв'язками, за допомогою якої можна вчасно віднайти шляхи для її оптимізації. Крім того, з науково-методичної точки зору, системний підхід вважається основним напрямом методології пізнання і передбачає дослідження об'єкта з позиції складної системи.

Встановивши необхідність формування системи економічної безпеки підприємств, доцільно визначити вихідні категорії для її побудови. Над дослідженням таких категорій працювали О. В. Іващенко, П. М. Четверіков та М. І. Камлик [2, 3], які за основу побудови комплексної системи економічної безпеки підприємства враховують такі методичні положення:

– будь-яке підприємство – це система, що містить сукупність пов'язаних між собою елементів, а на перетині внутрішніх і зовнішніх відносин якої можуть утворюватися прогалини, що є передумовою появи загроз;

– характеристика системи враховує особливості її елементів, яким можуть бути притаманні виключно їм (а не цілій системі) риси;

– система економічної безпеки є унікальною для кожного підприємства, на її формування впливають вид галузі народного господарства, спеціалізація та структура виробничої діяльності, рівня конкурентоспроможності підприємства, особливостей ринку, кадрового та ресурсного потенціалу тощо;

– система економічної безпеки підприємства є складовим елементом системи економічної безпеки населеного пункту, регіону, області, держави, але водночас є порівняно самостійним утворенням щодо інших підприємств;

– комплексний характер системи економічної безпеки підприємства, що полягає у тісному взаємозв'язку всіх аспектів діяльності суб'єкта господарювання;

– ефективною система економічної безпеки підприємства буде лише за умови попередньо сформованої концепції безпеки підприємства.

Мета – дослідити особливості системи економічної безпеки промислових підприємств України.

Виклад основних положень. Розглядаючи стан та умови діяльності підприємств вітчизняної промисловості, варто проаналізувати умови їхнього функціонування, які впродовж років незалежності України не зазнали суттєвих позитивних змін. Так, необхідно відзначити проблеми залежності від сировини, зокрема палива та енергії, ринки якої монополізовані, недосконалості транспортної мережі, обмеже-

ності попиту на внутрішньому ринку і складність виходу на зовнішні ринки та багато інших чинників. Тому найважливішим є досягнення промисловими підприємствами економічного суверенітету в розумінні зниження впливу залежності від зазначених вище факторів. Вказана мета може бути досягнутою лише за умови формування багаторівневої системи економічної безпеки підприємства.

Для кращого розуміння суті поняття «система» варто зупинитися на її особливостях:

- система – це сукупність елементів;
- система – це наявність взаємозв'язків чи взаємозалежностей між її елементами;
- система – це відображення поведінки та стану її елементів;
- система – це результат впливу внутрішнього та зовнішнього її середовищ;
- система – це складна ієрархія, в якій кожна її ланка може представляти певну меншу систему [1].

В такому разі, як запевняють науковці Т. Г. Логутова, Д. І. Нагаєвський та Н. В. Куркін [4, 5], важливою умовою є адаптація системи безпеки суб'єкта господарювання до систем регіональної та державної безпеки, правильне визначення загроз та своєчасність дій з їх попередження або максимальне зниження негативного впливу, тобто її завдання зводяться до:

- оцінювання економічної ситуації на макро-, мезо- та мікрорівнях;
- формування прогнозів зміни ситуації в соціально-економічній сфері на макро-, мезо- та мікрорівнях;
- визначення ризиків, загроз та небезпек, що можуть вплинути на підприємство тепер чи в майбутньому;
- формування комплексу управлінських рішень щодо нейтралізації та попередження загроз та настання небезпек для підприємства;
- моніторинг та оцінка ефективності прийнятих рішень;
- перегляд системи протидії загрозам із подальшим її удосконаленням та внесенням відповідних змін.

Крім того, варто наголосити на тому, що сутність поняття системи економічної безпеки повинно доповнюватися низкою показників, які дозволяють визначити її якісні і кількісні параметри, а також демонструють загальну ситуацію на підприємстві. Інтегральним показником у такому оцінюванні є рівень економічної безпеки.

Рівень економічної безпеки промислового підприємства – це критерій, який визначає ефективність використання корпоративних ресурсів для забезпечення належного рівня безпеки у кожній функціо-

нальній складовій. Як зазначено у праці [6], корпоративні ресурси – це фактори бізнесу, які використовуються власниками і менеджерами підприємства для досягнення цілей бізнесу. До них належать:

- ресурси капіталу (акціонерний капітал, позичені кошти тощо);
- ресурси персоналу (менеджери підприємства, штат інженерного персоналу та робітників, особи зі значним досвідом роботи, винахідники тощо);
- ресурс інформації та технологій;
- ресурс сировини, техніки та обладнання;
- ресурс прав (права на використання патентів, ліцензій, квот, природних ресурсів, експортні квоти, права на використання земель).

Цей перелік для промислового підприємства варто доповнити ресурсом інноваційного потенціалу, адже результативність інноваційної діяльності є вагомим важелем досягнення високої прибутковості та втримання конкурентних позицій на вітчизняному та іноземних ринках промислової продукції.

Щодо функціональних складових, то за твердженням авторів праці [7, с. 25], вони є ним із напрямів (сфер) економічної безпеки промислового підприємства. Комплекс функціональних складових економічної безпеки промислового підприємства зображено на рис.

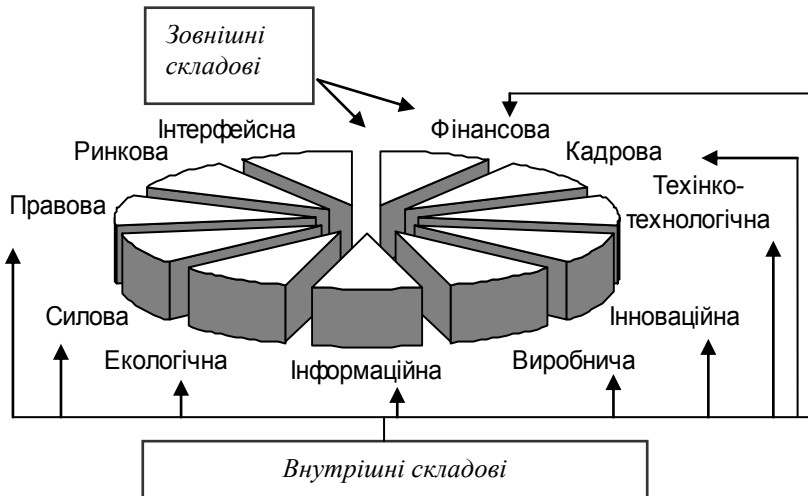

Рис. Комплекс функціональних складових економічної безпеки промислового підприємства

Джерело: розроблено автором на основі [7; 8].

Враховуючи комплекс функціональних складових, економічна безпека підприємства розглядається як процес, результатом реалізації якого повинно бути досягнення поставлених цілей. Перелік таких цілей є значним і залежить від галузі народного господарства, в якій функціонує суб'єкт підприємницької діяльності, розміру, кількості найманих працівників, активності зовнішньоекономічної, інвестиційно-інноваційної діяльності тощо. У працях [7, с. 13–14; 8, с. 656] наведено орієнтовний перелік цілей економічної безпеки підприємств з урахуванням особливостей вітчизняної економіки:

- досягнення фінансової стабільності та незалежності, що передбачає отримання стабільно високого прибутку від усіх видів діяльності;

- створення високоефективної системи менеджменту та управління, оптимальної організаційної структури;

- забезпечення технологічної незалежності та досягнення високої конкурентоспроможності;

- створення умов виробництва з мінімально негативним впливом на довкілля;

- створення умов правового захисту всіх аспектів діяльності підприємства;

- гарантування захисту інформації підприємства, комерційної таємниці, а також створення умов для ефективного інформаційного забезпечення роботи усіх структурних підрозділів підприємства;

- ефективна організація безпеки персоналу підприємства, капіталу та майна, а також інтересів і можливостей підприємства.

Адаптуючи цей перелік до специфіки функціонування вітчизняних підприємств промисловості, варто доповнити його такими цілями:

- створення максимально сприятливих умов для ведення інноваційної діяльності;

- активізація зовнішньоекономічної діяльності з можливою міжнародною кооперацією;

- створення умов для поглиблення диверсифікації виробництва;

- створення максимально гнучкої системи ефективного використання ресурсів;

- мінімізація ризиків та попередження загроз і небезпек діяльності.

Висновки. Отже, встановлено важливість формування системи економічної безпеки на підприємстві. Водночас наголошено на адаптації поняття «система економічної безпеки підприємства» до галузей народного господарства, зокрема промисловості. Крім того, запропоновано у її структурі виокремлювати показники, за допомогою яких

можна визначити її якісні і кількісні параметри. Інтегральним показником в такому разі буде рівень економічної безпеки суб'єкта господарювання, значення якого залежатиме від наявних ресурсів компанії.

Перелік ресурсів запропоновано доповнити ресурсом інноваційного потенціалу, який є одним із визначальних для промислових підприємств.

На основі аналізу наукових праць здійснено адаптацію переліку цілей гарантування економічної безпеки до специфіки функціонування вітчизняних підприємств промисловості.

1. Локотецька О. В. Використання системного підходу при дослідженні економічної безпеки підприємства / О. В. Локотецька. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive.pdf>.

2. Іващенко О. В. Система фінансово-економічної безпеки підприємства / О. В. Іващенко, П. М. Четверіков. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sworld.com.ua/konfer28/51.pdf>.

3. Камлик М. І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: навч. посібник / М. І. Камлик. – К.: Атіка, 2005. – 432 с.

4. Логутова Т. Г. Економічна безпека підприємства / Т. Г. Логутова, Д. І. Нагаєвський // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2011. – С. 204–207.

5. Куркин Н. В. Управление экономической безопасностью развития предприятия: монография / Н. В. Куркин. – Днепропетровск: АРТ-ПРЕСС, 2004. – 450 с.

6. Гончаренко Л. Экономическая безопасность предприятия / Л. Гончаренко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.psj.ru/saver_magazines/detail.php?ID=8445.

7. Економічна безпека підприємств, організацій та установ: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / В. Л. Оргинський, І. С. Керницький, З. Б. Живко та ін. – К.: Правова єдність, 2009. – 544 с.

8. Іванілов О. С. Економіка підприємства: підручник для студ. вищ. навч. закл. / О. С. Іванілов. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 728 с.

Копытко М. И. Исследование системы экономической безопасности промышленных предприятий.

В статье проанализировано сферу формирования системы экономической безопасности предприятий с учетом особенностей промышленности при этом определены исходные категории для ее построения.

Ключевые слова: *промышленные предприятия, система экономической безопасности, уровень экономической безопасности, функциональные составляющие экономической безопасности предприятия.*

Копытко М. І. The Study of the System of Economic Security Industry.

This paper examines the sphere of economic security enterprises system formation, considering the industry peculiarities, at the same time the article defines outgoing categories for its construction.

Key words: *industrial enterprises, economic security system, level of economic security, functional components of economic security.*

Стаття надійшла 8 жовтня 2013 р.

УДК 330.322:351.863:332.1

**О. М. Марченко,
Л. В. Гурковська**

ІНВЕСТИЦІЙНА БЕЗПЕКА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СТАН ТА НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ

Висвітлюються теоретико-методологічні засади інвестиційної безпеки регіону. Оцінюється рівень інвестиційної безпеки Львівської області. Аналізується структура інвестицій в регіоні за джерелами фінансування, сферами вкладення коштів. Обґрунтовуються напрями підвищення рівня інвестиційної безпеки Львівщини.

Ключові слова: *інвестиційна безпека, інвестиції, капітальні вкладення, інвестицій в основний капітал.*

Постановка проблеми. Економічний розвиток будь-якої країни залежить від залучення й ефективного використання інвестицій. Саме інвестування забезпечує впровадження сучасних технологій, поживляє активність на ринках товарів та послуг, сприяє макроекономічній стабілізації.

У Законі України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003 р. зазначено, що загрозою вітчизняним національним інтересам є зниження інвестиційної активності і науково-технічного та технологічного потенціалу [1]. І дотепер ситуація суттєво не змінилася, актуальною є проблема інвестиційної безпеки нашої держави. Слід зауважити, що Україні притаманна суттєва регіональна диференціація економічного розвитку, яка формувалася впродовж тривалого періоду часу внаслідок дії природних, історичних, культурних, господарських та управлінських чинників. Зважаючи на це, виникає потреба в аналізі інвестиційної безпеки конкретних регіонів із метою пошуку найоптимальніших напрямів активізації регіональних інвестиційних процесів, удосконалення їхньої структури та підвищення ефективності.